

Sigara İçmenin ve İçenin Namazda İmamlık Yapmasının Hükümü*

Çeviri**

Bismillahirrahmanirrahim

Elhamdülillahi vahdeh ve's-salâtu ve's-selamu alâ rasûlillahi ve alâ âlihî ve sahbih.

Bazı kardeşler bana sigara içmenin ve açıktan sigara içenin namazda imamlık yapmasının hükümü hakkında sordular ve bu insanların giderek arttığını belirttiler.

Cevap:

Şüphesiz şer'î delliler, sigara içmenin şer'an haram kılınmış işlerden olduğuna delâlet etmektedir. Bu, pislik (hubs) ve çok sayıda zarar içermesi sebebiyledir. Allah Teâlâ kullarına sadece temiz ve faydalı olan yiyecek ve içecekleri mübah kılmıştır. Kulların dinlerine veya dünyalarına zarar veren veya akıllarını bozan şeylere gelince Allah Teâlâ bunları haram kılmıştır. Allah Teâlâ kullarına kendilerinden daha merhametlidir; sözlerinde, fiillerinde, hüküm ve takdirinde hikmet ve ilim sahibidir. Dolayısıyla hiçbir şeyi boş yere haram kılmaz; hiçbir şeyi boşuna yaratmaz; kullarına faydası bulunmayan hiçbir şeyi emretmez. Çünkü Allah Teâlâ, hüküm ve hikmet sahiplerinin en yücüsü, merhametlilerin en merhametlisi; kullarının kısa ve uzun vâdedeki maslahatlarını ve onlara fayda veren şeyleri en iyi bilendir. Nitekim Allah Teâlâ En'âm Sûresi 83. âyette {إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ} “Şüphesiz Rabbin hikmet ve ilim sahibidir”; Nisâ Sûresi 11. âyette de “Şüphesiz Allah Alîm ve Hakîmdir” buyurmaktadır ki bu mânâya gelen çok sayıda âyet-i kerîme bulunmaktadır.

Sigara içmenin haramlığına delâlet eden Kur'ânî delillerden biri, Allah Teâlâ'nın Kitâb-ı Kerîm'inde Mâide Sûresi 4. âyetteki {يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ} “Sana kendilerine neyin helal kıldığını sorarlar; de ki “size temiz şeyler helal kılınmıştır.”” buyruğudur. Yine Allah Teâlâ, A'râf Sûresi

* Bu çalışma, *Fetvâ fî hükm-i şürbi'd-duhân* adlı vakıf eserde yer alan Abdülaziz b. Bâz'ın sigara ile ilgili görüş ve fetvâlarının tercümesidir. Eserde (nşr. İlmî Araştırmalar ve İftâ Başkanlığı, Riyad, (5. Baskı), 2012) Muhammed b. İbrahim Âl Şeyh, Abdurrahman b. Nâsır es-Sa'dî, Abdülaziz b. Abdillâh b. Bâz ve diğer bazı isimlerin sigara ile ilgili fetvâ ve görüşlerine, bunun yanı sıra heyet fetvalarına yer verilmiştir. Okumakta olduğunuz Abdülaziz b. Bâz'ın görüşlerini derlediğimiz bu kısım, eserin 45-63. sayfalarının tercümesidir.

Suudi Arabistan müftülüğü ve birçok ilmî kurum ve kuruluşun başkan ve üyeliğini yapmış olan Abdülaziz b. Abdillâh b. Abdurrahmân Âli Bâz (1912-1999), Hanbelî-selefi düşüncenin önemli isimlerindedir. 22 Kasım 1912 tarihinde Riyad'da doğmuş, on altı yaşında gözlerinden hastalanıp yirmi yaş civarında görme duyusunu kaybetmiştir. Aynı ekolün önemli isimlerinden olan Muhammed b. İbrâhim Âlü's-Şeyh'ten ders almış ve etkilenmiştir. Bin Bâz hayatı boyunca kadılık, müderrislik, üniversite hocalığı, rektörlük, bakanlık ve Suud Müftülüğü görevlerinde bulunmuştur. Genellikle hükûmetin yanında duruş sergilemiş olan Abdülaziz b. Bâz, yurt içinde ve yurt dışındaki Müslümanların problemleriyle de ilgilenmiş, 13 Mayıs 1999'da vefât etmiştir. Hayatı hakkında detaylı bilgi için bkz. Ertuğrul Boynukalın, “Abdülaziz b. Bâz”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, EK-1, s. 24-26.

** Ayşegül Yılmaz, Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Anabilim Dalı, öğretim üyesi. e-posta: aysegulyilmaz@ibu.edu.tr.

157. âyette Nebî (sav)'i tavsif ederken {بِأَمْرِهِمْ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَاهُمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُحِلُّ لَهُمُ الطَّيِّبَاتِ وَيُحَرِّمُ عَلَيْهِمُ الْخَبَائِثَ} “Onlara ma’rûfu emreder, münkere yasaklar; temiz şeyleri helal kılar ve pis şeyleri haram kılar” buyurmuştur.

Cenâb-ı Hak bu iki âyet-i kerimede, kullarına temiz şeylerden başkasını helal kılmadığını açıklamıştır ki bunlar, faydalı yiyecek ve içeceklerdir. Sarhoş ediciler ve uyuşturucular gibi zararlı yiyecek ve içecekler ile bunların dışında dine, bedene veya akla zarar veren yiyecek ve içeceklere gelince bunların tamamı haram kılınmış pis şeylerdendir.

Doktorlar ile sigarayı ve zararlarını bilen kimseler, sigaranın içilmesi büyük zarar veren şeylerden olduğunda ittifak etmiştir. Ayrıca sigaranın, kanser, kalp krizi vb. birçok hastalığa sebep olduğunu belirtmişlerdir. Zararı bu derece açık olan şeyin haram kılınmasında ve ondan kaçınmanın vücûbunda asla şüphe yoktur. Akıllı kişi, sigara içenlerin çoğuna aldanmamalıdır. Allah Teâlâ Kitâb’ında, En’âm Sûresi 116. âyette {وَإِنْ تَطِعْ أَكْثَرَ مَنْ فِي الْأَرْضِ فَيضِلُّوكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ} “Eğer yeryüzündekilerin çoğuna uyarasan seni Allah yolundan saptırırlar. Şüphesiz onlar zandan başka bir şeye uymazlar ve onlar yalan söyleyenlerden başkası değildir.” ve Furkân Sûresi 44. âyette de {أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ} “Yoksa onların çoğunun işitmekte veya akletmekte olduğunu mu zannediyorsun! Şüphesiz onlar ancak hayvanlar gibi, hatta daha da yoldan sapmıştır” buyurmuştur.

Sigara içenin veya başka günahlar işleyeninin namazda imamlığına gelince bu gibi kimselerin imam edinilmesi uygun olmaz. Bilakis şer’î olan, Müslümanlardan din ve istikâmeti ile tanınan hayırlı kimselerin imamlığa seçilmesidir. Çünkü imamlık çok önemli bir iştir. Bu sebeple Nebî (sav) “Bir topluluğa, içlerinde Kitâbullâh’ı en güzel okuyan imamlık eder. Kıraatte birbirlerine eşit olduklarında, sünneti en iyi bileni; sünnet bilgisinde eşit olduklarında, daha önce hicret edeni; hicret etmede eşit olduklarında ise daha önce Müslüman olanı imamlık yapar.” buyurmuştur. Hadisi Müslim, Sahih’inde rivâyet etmiştir.³ Sahihayn’da rivâyet edildiğine göre, Nebî (sav), Mâlik b. el-Huveyris’e ve ashâbına “Namaz vakti geldiğinde, herhangi biriniz size ezan okusun ve içinizden en büyük olan imamlığımızı yapın”⁴ buyurmuştur.

Ancak ulemâ, günahkârın imamlığı ve onun arkasında namaz kılmanın sahih olup olmadığı hususunda ihtilaf etmiştir:

Âlimlerden bir kısmı, dini zayıf, imânı noksan olduğu için açıktan günah işleyeninin arkasında namaz sahih olmaz, demiştir.

İlim sahiplerinden diğer bir kısım, onun imamlığı da arkasında namaz da sahih olur; çünkü o, kendi namazı sahih olmuş bir Müslümandır. Dolayısıyla arkasında namaz kılmak da sahih olur. Zira sahabeden birçoğu, zulüm ve fıska tanınan bazı emirlerin arkasında namaz kılmışlardır. Örneğin Abdullah b. Ömer, insanların en zâlimi olduğu halde Haccâc b. Yusuf arkasında namaz kılmıştır.

³ Müslim, “Mesâcid”, 290.

⁴ Buhari, “Ezân”, 17.

Bu görüş, -yani- günahkârın imamlığının ve arkasında namaz kılmanın sahih olduğu, tercihe şâyandır. Ancak onlardan başka hayır ve salâh ehli biri imamlık yapabilecek iken açıktan günah işleyenlerin imam edinilmeleri uygun değildir.

Bu söylediklerimiz, söz konusu iki meselede hükmün aslına işâret etmeyi ve konuyla ilgili bazı delilleri açıklamayı murâd ettiğimiz özlü bir cevaptır. Ulemâ bu iki meselenin hükmünü açıklamıştır; daha geniş açıklama isteyen (kaynaklarda) bulabilir.

Allah Teâlâ'dan, Müslümanların hallerini ıslah etmesini, hepsini istikâmete muvaffak kılmasını ve şer'ine muhalefetten sakındırmasını dileriz. Şüphesiz O (c.c.) sonsuz cömertlik ve kerem sahibidir. Allah Teâlâ , Nebî (sav) ile âile ve ashâbına salât ve selam eylesin.

Müftiyy-i Âmm, Büyük Âlimler Kurulu ve İlmî Araştırmalar ve İftâ İdâresi Başkanı, Abdülaziz b. Abdillâh b. Bâz

Sigara ve Nargile İçmenin Hükümü

Soru: Sigara ve nargile içmenin hükümü nedir?

Cevap:

Bunların hükümü, her ikisinin de -içerdiği habislik ve çok sayıda zarar sebebiyle- haramlardan olmasıdır. Allah Teâlâ, kullarına sadece temiz şeyleri mübah kılmış, pis şeyleri haram kılmıştır. Ayrıca Peygamber'ine (sav) "*Sana kendilerine neyin helâl kıldığını sorarlar. De ki: Size temiz şeyler helâl kılınmıştır.*"⁵ buyurmuş; yine A'râf Sûresi 157. âyette Hz. Peygamber'i (sav) tavsif ederken "*Onlara temiz şeyleri helâl kılar; pis şeyleri haram kılar*" buyurmuştur.

Sigaranın bütün çeşitleri, temiz şeylerden değil bilakis tamamı -içerdiği çok sayıda zarar sebebiyle- pis şeylerdendir. Dolayısıyla sigara, Allah Teâlâ'nın mübah kıldığı temiz şeylerden değildir.

Vâcip olan sigarayı terketmek, ondan uzak durmak ve bu hususta nefisle mücâdele etmektir. Çünkü Allah Teâlâ'nın merhamet ettikleri hâric, nefis kötülüğü çokça emreder. Öyleyse mü'mine yakışan, kendisine zarar veren bu tür pis şeyleri terketme konusunda nefsiyle mücâdele etmektir.

Sigaranın Haramlık İlleti

Soru: Allah Teâlâ'nın şeriatinde sigaranın haram olduğunu söyleyen kişi bunu hangi gerekçeye dayandırmaktadır?

Cevap:

Gerekçesi, sigaranın zararlı, bazen uyuşturucu etkide bulunan, bazen sarhoş edici etkide bulunan bir şey olmasıdır. Asıl olan, ondaki zararın genel oluşudur. Nebî (sav) ise "*Zarar vermek ve zarara zararla karşılık vermek yoktur*"⁶ buyurmuştur.

⁵ Mâide, 5/4.

⁶ İbn Mâce, "Ahkâm", 17; Muvatta', "Akdiye", 26.

Bunun anlamı, zehir veya sigara vb. zararlılar türünden, kişinin dinine veya dünyasına zarar veren her şeyin kullanılmasının haram olduğudur. Zira Allah Teâlâ Bakara Sûresi 195. âyette “*Kendinizi tehlikeye atmayın*”; Hz. Peygamber (sav) de “*Zarar vermek ve zararlar karşılık vermek yoktur*”⁷ buyurmuştur.

Bundan dolayı, alanında uzman ilim sahipleri, sigara içmenin haram olduğunu söylemiştir. Çünkü sigarada, bizzat onu içenlerin, doktorların ve pasif içicilerin bildiği büyük zararlar bulunmaktadır. Sigara ânî ölüme ve başka hastalıklara yol açar; çok öksürmeye ve kronik hastalıklara sebep olur. Bütün bunlar, zaten bildiğimiz ve sigara, nargile vb. şeyleri içenlerden sayılamayacak kadar çok kişiden duyduğumuz hakikatlerdir. Dolayısıyla bütün türleri zararlıdır; hepsinin yasaklanması gerekir. Doktorların da bunları kullananlara nasihatte bulunması; hem doktor hem eğitimcilerin bunlara karşı halkı uyarması gerekir; çünkü bu kimseler sözüne uyulan/örnek alınan kişilerdir.

Sigara İçmenin, Satmanın ve Onun Ticaretini Yapmanın Hükümü

Soru: Sigara içmenin hükmü nedir? Haram mıdır yoksa mekruh mudur? Satımının ve ticaretini yapmanın hükmü nedir?

Cevap:

Sigara, habis olduğu ve çok sayıda zarar içerdiği için haramdır. Allah Teâlâ, kullarına sadece temiz yiyecek ve içecekleri helâl kılmış; pis şeyleri haram kılmıştır.⁸ Sigara bütün çeşitleriyle, temiz şeylerden değil, aksine pis şeylerdendir. Aynı şekilde bütün sarhoş ediciler de pis şeylerdendir. Büyük zararlar ve vahim sonuçlar doğurduğu için sigaranın içilmesi, satılması ve ticaretinin yapılması haramdır.

Sigara içenin veya onun ticaretini yapanın âcilen tevbe etmesi, Allah Teâlâ'ya yönelmesi, geçmişte yaptıklarına pişmanlık duyması ve bir daha ona dönmeye azmetmesi gerekir. Her kim samimiyetle tevbe ederse Allah Teâlâ tevbesini kabul eder. Nitekim Allah Teâlâ Nûr Sûresi 31. âyette “*Ey Müminler! Hepiniz Allah'a tevbe edin; umulur ki kurtuluşa erersiniz*”⁹ ve Tâ-hâ Sûresi 82. âyette “*Şüphesiz Ben tevbe edip iman edip salih amel işleyeni ve hidâyette kalanı çokça bağışlayanım.*”¹⁰ buyurmuştur.

Nebî (sav) de “*Tevbe, öncesindekileri günahları kesip atar.*” ve “*Tevbe eden, hiç günah işlememiş gibidir.*” buyurmuştur.¹¹ Allah Teâlâ'dan Müslümanların hâlini ıslâh etmesini, şer'ine muhâlif her şeyden muhafaza etmesini dileriz. Şüphesiz O (c.c.) işiten ve icâbet edendir.¹²

Mescide Bitişik Bir Odada Sigara İçmenin Hükümü

Soru: Mescidimizde bir alarm cihazı bulunmakta ve orada 24 saat çalışan sivil savunma görevlileri mescide bitişik odada sigara içmektedirler. Soru sahibi, onlara nasihat etmenizi istiyor. (Allah ecrinizi versin.)

⁷ İbn Mâce, “Ahkâm”, 17; Muvatta', “Akdiye”, 26.

⁸ Yukarıda zikredilen Mâide 5/4; A'râf, 7/157. âyetleri yine delil göstermektedir.

⁹ Nur, 24/31.

¹⁰ Tâ-hâ 20/82.

¹¹ İbn Mâce, “Zühd”, 30; et-Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebir*, 10/150.

¹² Abdülaziz b. Bâz başkanlığındaki İlmî Araştırmalar ve İftâ Dâimî Komisyonu'nun 4071 nolu fetvasıdır.

Cevap:

Mescidde de mescide bitişik odada da sigara içmek câiz değildir, çünkü haramdır. Dolayısıyla mescidde sigara içmek daha büyük haramdır. Nebî (sav), sarımsak ve soğan yiyeni mescide girmekten men etmiş iken orada sigara içmek nasıl mümkün olabilir?!

Şüphesiz soğan ve sarımsak mübah yiyeceklerdir; ancak ikisinin de hoş olmayan kokuları vardır. Bu sebeple Hz. Peygamber (sav) bunları yiyeni, kokusu geçinceye kadar mescide girmekten men etmiştir.

Soğan ve sarımsak yiyen mescide giremezken haram ve habıs olan, içene ve diğer pasif içicilere zarar veren sigarayı içen nasıl olacaktır?!

Dolayısıyla onların bundan sakınması, mescide bitişik odada sigara içmemeleri, aslında haram ve habıs olduğu için sigaradan her mekân ve zamanda sakınmaları ve uzak durmaları gerekir. Çünkü sigara içmek onların dinlerine, dünyalarına, sağlıklarına ve bütçelerine zarar verir. Hâsılı sırf zarardır. (Allah Teâlâ'dan herkese hidâyet dileriz)

Sigara İçmeye Tevbe Edip Sonra Tekrar İçenin Hükümü

Soru: Ben sigara içen biriyim ve ondan zarar gördüm. İçmemek üzere tevbe ettim ve bir süre sonra tekrar içmeye başladım, hâlâ içiyorum. Tevbe edip tekrar günaha dönenin cezası nedir? (Allah sizi hayırla mükâfaatlandırın)

Cevap:

Sigara içmek, sıhî, iktisâdî ve sosyal zararlar barındırması ve bu konuda bulunan deliller sebebiyle haramdır. Tevbe edip tekrar işleyen kişinin Allah Teâlâ'ya yeniden tevbe etmesi gerekir. Bu da ondan tamamen kurtulmak, daha önce içmiş olduğu için pişmanlık duymak, tekrar ona dönmek için samimiyetle azmetmek sûretiyle olur. Allah Teâlâ'dan tevbeni kabul etmesini, bizi de seni de bağışlamasını dileriz.

Başarı Allah'tandır. Salât ve selam Nebi (sav), âilesi ve ashâbı üzerine olsun.¹³

Sigara İçen İmamın Arkasında Namaz Kılmanın Hükümü

Soru: Namaz vakti geldiğinde cemaate yetiştim ve onlarla namaz kılmak için ilerledim. Safa ulaştığımda imamın - ya da hepsinin birlikte- sigara ve güneyde "şemme" veya kât ağacı dedikleri şeyi içtiğini anladım. Bunu anlayınca onlardan ayrıldım ve tek başıma namaz kıldım. Namaz kılanlardan bir kısmı benim yanlış yaptığımı söyledi. Ben yanlış mı yaptım yani bu gibi kimselerle namaz kılmam câiz mi yoksa yalnız kılmam doğru mu? Ben sadece daha faziletli olan hakkında ictihad ederek böyle yaptım. Nitekim -elhamdülillah- bu gibi şeyleri hiç içmedim/kullanmadım ki bu da Allah Teâlâ'nın tevfikı ve lütfudur. Bu gibi şeyleri içen/kullanan kişiler, imam olarak cemaatin önüne geçer mi?

Cevap şöyledir:

¹³ Fetvâ no: 4071.

Sigara içmek haram, içmede ısrar ve bağımlı olmak daha şiddetli haramdır. Çünkü o pis/habis şeylerdendir ve Allah Teâlâ A'râf 157'de "*Onlara pis şeyleri haram kılar*" buyurmakta, Nebî (sav) de "*Zarar vermek ve zarara karşılık zarar vermek yoktur*" buyurmaktadır.

Sigara içen kişinin namazda imamlık yapması uygun olmaz; ancak kendisi gibi sigara veya daha kötüsünü içen kişilere imamlık yapabilir. Fakat siz de namazda onlardan ayrılarak tek başınıza namaz kılmada hatalısınız. Çünkü Kitâb ve sünnetten buna delâlet eden deliller sebebiyle beş vakit namazın cemaatle kılınması farzdır.¹⁴ Sizin yapmanız gereken, sigara vb. bir şey içtiğini anladığınız imamın arkasında namaz kılmayı terk ettiğinizde, beraber namaz kılmak için başka bir cemaat aramak yahut onlarla birlikte kılmak idi. Şayet başka bir cemaat bulma umudunuz olmayan bir durumda iseniz cemaat farzını yerine getirmiş olmak için böyle bir imamın arkasında namaz kılınız. Zira günahkârın arkasında kılınan namazın sahih olduğuna delâlet eden şer'î deliller bulunmaktadır.

Tevfîk Allah'tandır. Allah Teâlâ Nebî (sav), âilesi ve ashâbına salât ve selam eylesin.¹⁵

¹⁴ Hanbelî Mezhebi'nde cemaatle namaz hakkındaki hüküm böyledir.

¹⁵ Abdülaziz b. Bâz başkanlığındaki -adı geçen- komisyonun 2111 nolu fetvasıdır.